

BTC TRADE FOR DEVELOPMENT

***EERLIJKE EN
DUURZAME HANDEL
IN PERU***

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Carl MICHIELS

COÖRDINATIE
Phenyx43

REDACTIE
Pascal LAVIOLETTE
Dan AZRIA - Phenyx43

CONCEPT
Julie RICHTER - Phenyx43

VERTALING
Marc MELIS - Communication Key

OMSLAGFOTO
Peruaanse cacaoeteelster - Credits: Eric Garnier / Alter Eco

Deze publicatie van het Trade for Development
Centre vertegenwoordigt niet het officiële standpunt van
de Belgische Ontwikkelingssamenwerking

Brussel, december 2011

<i>INLEIDING</i>	<i>5</i>
<i>DIT IS PERU</i>	<i>7</i>
<i>FAIR TRADE IN PERU</i>	<i>13</i>
<i>DE ANDERE CERTIFICATIE - SYSTEMEN IN PERU</i>	<i>37</i>
<i>BESLUIT</i>	<i>43</i>

INLEIDING

Peru, de bakermat van het Incarijk, herbergt uiterst waardevolle natuurlijke en culturele schatten zoals Machu Pichu of het Titicacameer. Traditionele en inheemse levenswijzen bestaan nog steeds in de bergen van de Andes en in het Amazonewoud. De zeer diverse fauna en flora van dit woud overstijgt onze verbeelding.

Op economisch vlak kunnen de Peruanen putten uit tal van natuurlijke rijkdommen (ertsen, aardolie en gas), en genereren ze inkomsten uit sectoren als landbouw, visvangst en toerisme. Toch deelt niet iedereen in de opbrengsten die uit deze rijkdommen worden vergaard...

Binnen deze context vindt eerlijke en duurzame handel zijn rechtmatige plaats en maakt deze vorm van handel drijven wel degelijk een verschil. De 'Comercio Justo' biedt een beter perspectief aan wie leeft aan de rand van de maatschappij, zowel in de stad als op het platteland, met name een hoger inkomen en sociaal-economische ontwikkelingsmogelijkheden voor hun gemeenschappen, onder meer toegang tot gezondheidszorg en onderwijs. Heel vaak zijn de inheemse identiteit en eerlijke of duurzame handel nauw met elkaar verbonden. De projecten baseren zich immers op wat deze mannen en vrouwen het best kennen: traditionele productiewijzen voor handwerk of landbouw, met respect voor de natuur.

DIT IS PERU

EEN GESCHIEDENIS VAN GOUD EN BLOED

BIODIVERSITEIT, RIJKDOMMEN EN ZWAKTES

VOORNAAMSTE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN

EEN GESCHIEDENIS VAN GOUD EN BLOED

Het Incarijk

In het noordwesten van Zuid-Amerika leven 20.000 jaar lang de stammen er van de jacht en het verzamelen van voedsel. Rond 1250 vestigen zich meerdere beschavingen in de streek zoals de Chavín, Chimú, Nazca, maar het zijn vooral de Inca's die onuitwisbare sporen nalaten in ons geheugen.

De Inca's zijn een krijgsvolk dat tussen de 11de en 12de eeuw in de vruchtbare Cuzco-vallei neerstrijkt. Zij onderwerpen hun tegenstanders een voor een en maken van het gebied het grootste rijk van het continent, dat zijn hoogtepunt kent aan het begin van de 16de eeuw. Het rijk omvat de volgende huidige gebieden : Ecuador, het westen van Bolivia, Peru, de noordelijke helft van Chili en het westen van Argentinië.

In 1531 veroveren de Spaanse troepen de regio onder leiding van Francisco Pizarro en het en het Incaverzet wordt voorgoed overwonnen.

Een rijk houdt op te bestaan.¹

De groei van het christendom

Vanaf dan maakt de inheemse bevolking deel uit van de Spaanse Kroon, die in 1542 het Onderkoninkrijk Peru sticht met Lima als hoofdstad. Het gebied omvat het grootste deel van Zuid-Amerika en wordt dankzij de goud- en zilvermijnen van Potosí een van de voornaamste bronnen van rijkdom voor het moederland. De indiaanse bevolking wordt opgedeeld in landbouwgemeenschappen die door de staat worden gecontroleerd. Van de 12 miljoen indianen die een halve eeuw eerder zijn geteld, overleeft slechts een miljoen de besmettelijke ziekten die vanuit het oude continent worden meegebracht (pokken, mazelen, griep, tyfus, enz.). Om het tekort aan arbeidskrachten aan te vullen, voert de kolonie zwarte slaven in. Geleidelijk aan groeit de sociale kloof tussen de creolen, die het economische leven beheersen, en de inwoners van het moederland, die over de politieke en administratieve macht beschikken. De bloeiperiode eindigt rond 1630. Door de uitputting van de goudmijnen, komt het land uiteindelijk terecht in een fase van economisch verval.

Panoramisch uitzicht op Cuzco - Fotocredits: Cacophony

De onafhankelijkheid

De Noord-Amerikaanse en Europese revolutionaire ideeën vormen de aanzet voor een verzetsbeweging onder leiding van de Argentijn José de San Martín en de Venezolaan Simon Bolívar. Lima valt op 28 juli 1821 in handen van de verzetslegers en een nieuwe overwinning in december 1824 kondigt het einde van de Spaanse overheersing aan. De kolonie wordt opgesplitst in Hoog-Peru, het latere Bolivia en Laag-Peru, wat nu Peru is. Een grensconflict in 1830 plaatst Peru en Ecuador tegenover elkaar. Deze twee landen zullen meerdere oorlogen met elkaar uitvechten tot het definitieve vredesakkoord in 1998 wordt getekend. Tijdens de Salpeteroorlog tussen 1879 en 1884 is Peru de bondgenoot van Bolivia tegen Chili. De commercialisering van guano, een natuurlijke meststof op basis van de uitwerpselen van zeevogels, geeft Peru opnieuw een zekere welvaart die wordt bestendigd door de komst van Amerikaanse en Britse investeerders.

Aan het begin van de 20ste eeuw volgen staatsgrepen en dictaturen elkaar op.

De democratische 'stabiliteit'

Peru kiest resoluut voor de democratie in 1980. Alan García, de nieuwe president, voert nieuwe sociale maatregelen in ten gunste van de minstbesteden en negeert de liberale recepten van het IMF. Om de toenemende economische crisis het hoofd te bieden, voert de regering in 1988 een soberheidsbeleid in dat de koopkracht van de Peruanen met 40% inperkt. Op politiek vlak zorgen de terroristische aanslagen van het Lichtend Pad, een communistische rebellenbeweging die begin jaren tachtig tot een guerrillastrijd overgaat voor onrust. In 1990 wordt Alberto Fujimori, een Peruaan van

Japanse origine, tot president verkozen. Hij spant de broekriem nog meer aan, voert Institutionele en economische hervormingen in, onder meer door de privatisering van overheidsbedrijven en creëert een gunstig klimaat voor buitenlandse investeringen. Fujimori wordt herkozen in 1995, tot hij in 2000 wordt afgezet en naar Japan in ballingschap gaat. Hij wordt in april 2009 tot 25 jaar gevangenis veroordeeld voor schending van de mensenrechten en voor de oprichting van een doodskader.

Huidige politieke situatie

President García komt in april 2006 opnieuw aan de macht, als democratisch verkozen opvolger van Alejandro Toledo Manrique. Sindsdien kent Peru een indrukwekkende economische groei, de snelste van Latijns-Amerika. García moet evenwel rekening houden met de oppositie en met het grote deel van de bevolking dat niet meegeniet van de positieve gevolgen van de economische boost.

Zijn ambtstermijn loopt ten einde met een open en bloedig conflict met de inheemse bevolking. De indiaanse gemeenschappen verwerpen de vrijhandelsakkoorden die in 2006 met de Verenigde Staten zijn getekend en die de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van het Amazonegebied mogelijk maken. Voor de inheemse bevolking worden via deze akkoorden de erfrechten die zij voor hun voorouderlijke gronden opeisen, opnieuw ter discussie gesteld.

De linkse en nationalistische politicus Ollanta Humala werd in juni 2011 verkozen tot nieuwe president van Peru.

Peruaans landschap - Fotocredits: Eric Garnier / Alter Eco

BIODIVERSITEIT, RIJKDOMMEN EN ZWAKHEDEN

Het land beschikt over uitzonderlijke rijkdommen.

Vooreerst is er de diversiteit van de inheemse bevolking: meer dan 400.000 indianen verdeeld over 65 gemeenschappen, voornamelijk in het Andes- en het Amazonegebied. Er zouden zelfs stammen in het tropisch regenwoud leven waarmee nog geen contact is geweest. Deze volkeren en oude levenswijzen worden bedreigd door het economische streven van de regering, en door het vrijhandelsakkoord tussen de Verenigde Staten en Peru. Dit stelt 72% van het Amazonewoud open voor de ontginning van zijn natuurlijke rijkdommen (olie, gas, hout, veeteelt, landbouw...).

Wat biodiversiteit betreft, heeft Peru een mooi visitekaartje: in het stroomgebied van de Amazone, de groene long van de planeet, komt 70% van alle levende soorten voor. Peru is een van de tien landen waar 84 van de 104 ecosystemen aanwezig zijn. De ontbossing bedreigt het tropisch regenwoud met zijn weelderige fauna en flora: jaguars, tapirs, slingerapen, makaken zouden wel eens voor altijd kunnen verdwijnen. De kust staat onder een gelijkaardige druk door de hoge graad van verstedelijking, de vervuiling en de overbevissing.

In totaal zouden 777 plantensoorten en 301 diersoorten ernstig worden bedreigd.

VOORNAAMSTE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN

Als zesde economische macht van de Latijns-Amerikaanse landen, blijft Peru op dat vlak in economische vorm, al heeft de crisis het groeicijfer teruggebracht van 9,8% in 2008 (bij de hoogste ter wereld) tot minder dan 1% in 2009.² Deze goede conditie rust vooral op gezonde openbare financiën, een heel lage inflatie en een open beleid tegenover buitenlandse investeerders. Dit beleid was het initiatief van Alberto Fujimori bij zijn aantreden in 1990 en werd ook verdedigd door de vorige president Alan García.

Maar ondanks een bijzonder eerbaar bbp van 8000 dollar per inwoner, moet een niet verwaarloosbaar deel van de bevolking, 8% of 2,2 miljoen mensen, zich tevreden stellen met slechts iets meer dan een dollar per dag om te overleven. De informele economie neemt een wezenlijke plaats in met 40% van het bbp en 70% van de tewerkstelling. De strijd tegen de armoede is trouwens een van de officiële doelstellingen van de regering om de concentratie van rijkdom tegen te gaan. 20% van de bevolking legt beslag op 52% van de inkomsten, terwijl 20% van de allerarmsten – voornamelijk in de Sierra – het met 4% moet stellen.

De mijnindustrie vormt een van de economische troeven met meer dan 50% van de export. Peru is de tweede zilverproducent ter wereld en de zesde voor goud en koper. Daarnaast is het land een belangrijke zink- en loodexporteur. De recente ontdekking van een nieuwe aardgasbel in de regio van Cuzco (48 miljard m³) sluit de lijst af. De voedingsindustrie vormt de tweede grootste groeisector. Door de diversiteit van het klimaat kunnen er mais, rijst, suikerriet, aardappelen, sperziebonen, koffie, katoen, asperges en tomaten worden geoogst. Meer dan een derde van de actieve bevolking werkt in de landbouw.

In de heuvelachtige gebieden is deze voornamelijk bedoeld voor de export (eerste uitvoerder van asperges, artisjokken en suikerriet). In de Andes worden bijna uitsluitend voedingsgewassen geteeld. Dankzij de visrijke wateren van de Stille Oceaan en de lengte van zijn kust, is Peru een van de grootste wereldproducenten van visproducten, onder meer van ansjovisbloem. Een belangrijk deel van de vangst blijft echter bestemd voor lokale consumptie.

Ook de toeristische sector laat zich niet onbetuigd. Peru biedt een brede waaier aan archeologische, historische, culturele en ecologische bestemmingen. Sinds de jaren negentig is de sector opnieuw tot volle bloei gekomen. Toerisme genereert nu evenveel vreemde valuta als de vis- en de petroleumindustrie.

Terrasbouw nabij Cabanaconde
Fotocredits: Pethrus

Station van de mijnstad La Oroya
Fotocredits: Maurice Chédel

EERLIJKE HANDEL IN PERU

EERLIJKE HANDEL BEGRIJPEN

DE PARTNERS VAN EERLIJKE HANDEL IN LATIJNS-AMERIKA

DE INITIATIEVEN VAN EERLIJKE HANDEL IN PERU

Eerlijke handel is ontstaan uit een eenvoudige vaststelling: ondanks de bedragen die in ontwikkelingshulp worden geïnvesteerd, blijft de armoedekloof tussen de bevolking van de armste en rijkste landen almaar groeien.

In 1964 werd tijdens de Conferentie van de Verenigde Naties voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) voor het eerst het concept eerlijke handel gedefinieerd met als basisprincipe Trade not aid (Handel, geen liefdadigheid).

Vanaf de jaren zestig gingen in Europa de eerste fairtradewinkels open, terwijl in de ontwikkelingslanden producentencoöperaties en -organisaties werden opgericht die voordeel haalden uit een eerlijker handelsverkeer. De landbouwsector en ambachten kwamen als eerste aan bod.

WAT IS EERLIJKE HANDEL?

In 1999 zijn de belangrijkste internationale fairtradeorganisaties (World Fair Trade Organisation WFTO, Fair Trade Labelling Organizations FLO, en het Network of European World Shops NEWS³) het eens geworden over een **gemeenschappelijke definitie** :

“Eerlijke handel is een commercieel partnerschap dat steunt op dialoog, transparantie en respect, met als doelstelling te komen tot een rechtvaardigere wereldhandel.

Eerlijke handel draagt bij tot duurzame ontwikkeling door betere handelsvoorwaarden te bieden en de rechten van de producenten en de gemarginaliseerde werknemers te waarborgen, in het bijzonder in het zuidelijk halfmond.

Met de steun van consumenten verbinden fairtradeorganisaties zich ertoe de producenten actief te ondersteunen, het grote publiek te informeren en campagne te voeren om de regels en praktijken van de conventionele internationale handel te veranderen.”

Concreet garandeert **eerlijke handel producenten in de armste landen betere aankooprijzen dan de wereldmarktprijzen, een relatieve prijsstabiliteit en gunstige betalingsvoorwaarden en -termijnen**, eventueel zelfs met prefinancieringsmogelijkheden. Zo moeten boeren en ambachtsslui hun producten niet onder de prijs verkopen of woekerleningen aangaan.

Een eerlijke prijs dekt alle productiekosten en verzekert een aanvaardbare levensstandaard aan de producenten.

Bovendien engageren de kopers zich om de zogenaamde **ontwikkelingspremies te betalen** die worden gebruikt voor technische investeringen en/of om sociale programma's te financieren (alfabetisering, toegang tot onderwijs en gezondheidszorg).

APOQ-coöperatie - Fotocredits: TMax Havelaar-Stiftung

*De betrokken organisaties hebben een lijst opgesteld met **11 GROTE PRINCIPES** die de invoering van dit alternatieve economische model moeten ondersteunen :*

- 1. Kansen creëren voor producenten die zich economisch in een benadeelde situatie bevinden.*
- 2. Transparantie en geloofwaardigheid bevorderen.*
- 3. Individuele competentie aanmoedigen.*
- 4. Eerlijke handel stimuleren.*
- 5. Betaling van een rechtvaardige prijs garanderen.*
- 6. Toezien op gendergelijkheid.*
- 7. Aanvaardbare arbeidsomstandigheden garanderen.*
- 8. Kinderarbeid verbieden.*
- 9. Het milieu beschermen.*
- 10. Handelsrelaties aanmoedigen die gebaseerd zijn op vertrouwen en wederzijds respect.*
- 11. Het respect en de verspreiding van de culturele identiteit promoten die naar waarde wordt geschat in de producten en productievoorschriften (nieuw criterium).*

Sinds de oprichting van WFTO (World Fair Trade Organization) enerzijds (die tot 2009 IFAT heette, de internationale federatie voor eerlijke handel) en de lancering van het Max Havelaar-label in 1988 anderzijds zijn er twee ketens voor de regulering van eerlijke handel die naast elkaar bestaan: de geïntegreerde keten en de gelabelde keten.

GELABELDE EN GEINTEGREERDE KETENS

De geïntegreerde keten is de historische organisatievorm van eerlijke handel en heeft als belangrijkste kenmerk dat alle actoren die bij de ontwikkeling en commercialisering van het product betrokken zijn (producent, verwerker, importeur en verkooppunten) deelnemen aan eerlijke handelen zich vrijwillig houden aan de principes ervan.

WFTO groepeert meer dan 400 organisaties (waaronder een groot deel in de ontwikkelingslanden) die alle schakels in de keten van eerlijke handel vertegenwoordigen, met name producenten, verwerkers en distributeurs. De organisatie wordt sinds haar oprichting in 1989 beschouwd als belangrijkste coördinator van de geïntegreerde keten.

De gelabelde keten berust op de certificatie van het gecommercialiseerde product. Bedrijven die zich engageren, respecteren een specifiek lastenboek en bevoorraden zich bij producentenorganisaties in het Zuiden die erkend zijn door een keurmerk. Dit keurmerk wordt uitgereikt door een onafhankelijke organisatie die instaat voor het naleven van de gedefinieerde criteria. De gelabelde producten kunnen vervolgens in om het even welke winkel worden verkocht, ook in de klassieke grootdistributie. Het label Fairtrade Max Havelaar is het bekendste, maar er zijn er andere (Fair for Life, FairWild, Ecocert, ESR, Naturland Fair) die een specifieke aanpak of logistiek voorstellen.

Het naast elkaar bestaan van deze twee ketens illustreert het bestaan van verschillende visies op eerlijke handel. Deze visies hebben hoofdzakelijk betrekking op het soort relaties dat met de economische privéspelers wordt aangegaan (multinationals, grootdistributie). Enerzijds is er een ontwikkelingsvisie (die de praktijken van de internationale handel aanklaagt), anderzijds is er een commercieel perspectief op basis van controle.

De Latijns-Amerikaanse organisaties voor eerlijke handel maken deel uit van koepelorganisaties die hen vertegenwoordigen op internationaal niveau.

DE PARTNERS VAN EERLIJKE HANDEL IN LATIJNS-AMERIKA

Nelly Escurra Chuco, Coöperatieve Agropia - Fotocredits: Agropia / Equitable

WFTO Latina América

WFTO-Latin America (WFTO-LA) is de regionale afdeling van de Wereldorganisatie voor Eerlijke Handel, met hoofdkantoor in Paraguay. Zij verenigt en vertegenwoordigt de Latijns-Amerikaanse producentenorganisaties die lid zijn van WFTO.

Haar voornaamste doel bestaat erin om de levensomstandigheden van de kleine producenten te verbeteren. Daarom zet WFTO-LA zich in om haar leden te bekwamen bij het veroveren van nieuwe markten. Zij doet dit door hen te helpen bij de ontwikkeling van hun producten, waarbij zij de principes van eerlijke handel volledig naleeft. Als continentale organisatie onderscheidt WFTO-LA zich door haar inzet om de traditionele culturele identiteit van de kleine producenten te ondersteunen (in het bijzonder de indiaanse bevolking) en door haar inspanningen om de ontwikkeling van eerlijke handel te bevorderen op nationaal en regionaal niveau (Zuid-Zuid).

In Peru telt de WFTO-LA acht leden waaronder CIAP, Minka, Candela Peru, Cenca en Manos Amigas.⁴

De eerlijke handel in Latijns-Amerika ondersteunen

Op verzoek van talloze leden verspreid over de wereld, ontwikkelt de WFTO sinds 2007 een eigen certificatiesysteem; het Sustainable Fair Trade Management System (SFTMS). Het wordt voorgesteld als een "wereldwijd, effectief en eenvoudig certificeringssysteem dat ontworpen is om eender welke economische activiteit in een duurzame, eerlijke activiteit om te zetten."⁵ **De nieuwe certificering heeft een aantal evidente voordelen voor de coöperaties, ketens, ondernemingen en producentenverenigingen uit de ontwikkelingslanden.**

Anders dan het Fairtrade Max Havelaar-label is ze immers van toepassing op de hele organisatie met al haar producten en diensten, en richt ze zich zowel tot de plaatselijke markten als tot de export. In de praktijk bewijst de conformiteit aan de SFTMS-norm dat een organisatie een geheel van praktijken en procedures heeft ingevoerd die een goed sociaal, economisch en ecologisch beheer aantonen. Na een geslaagde audit door een onafhankelijke instantie krijgt het product een label als bevestiging dat de herkomst en productie ervan de principes en praktijken van eerlijke handel naleeft.

In Latijns-Amerika staat WFTO-LA in voor het beheer van dit project en voor de pilotstudies bij drie producentenorganisaties in Peru, Ecuador en Bolivia.

Hiervoor identificeerde WFTO-LA de acties die met voorrang moeten worden uitgevoerd om dit project te verwezenlijken, met nadruk op de noodzaak om de plaatselijke teams te versterken.

Er werd een geïntegreerd werkprogramma uitgewerkt met de volgende kernpunten:

- 1. Een bevoegd team aanstellen om het evaluatieprogramma van SFTMS op het continent te sturen.**
- 2. De introductie van de norm bij drie producentenorganisaties in Peru, Ecuador en Bolivia.**
- 3. De ontwikkeling van instrumenten en procedures voor zelfevaluatie die voorafgaat aan de certificering van tien andere producentenorganisaties.**
- 4. De ontwikkeling van nieuwe markten voor de WFTO-LA-leden.**

Deze krachtlijnen maken deel uit van het Strategisch Plan 2010-2014 van WFTO-LA en moet de spelers van de Latijns-Amerikaanse eerlijke handel de kans geven een bijdrage te leveren aan de nieuwe SFTMS-certificering en de toepassing ervan op het hele continent.

Met de steun van het Trade for Development Centre van BTC

Het project van WFTO-LA past binnen in het kader van een krachtige en ambitieuze visie op eerlijke handel hetgeen het Trade for Development Centre heeft aangezet om het initiatief financieel te steunen. De Belgische bijdrage aan het programma heeft de uitvoering van de geplande acties mogelijk gemaakt, met concrete resultaten.

Versterking en opleiding van de lokale teams, ontwikkeling van monitoringinstrumenten en –procedures, identificatie en mobilisatie van deelnemende coöperaties, technische begeleiding, deelname aan beurzen en commerciële evenementen in Latijns-Amerika, Frankrijk en de Verenigde Staten... Dit project heeft als doel dat er rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van de Latijns-Amerikaanse producenten tijdens de laatste stappen in de uitwerking van het WFTO-Fair Trade System-certificatiesysteem.

*Het is een project op maat van de inzet.
Het komt erop aan te zorgen dat de Latijns-Amerikaanse ambachtslieden en boeren zich deze nieuwe technische en commerciële tools eigen maken en zo bijdragen tot de verrijkende groei die eerlijke handel vandaag kent.*

Peruaanse handwerker
Foto credits: BTC / Julien Lesoeux

Voor meer informatie :

www.wfto-la.org
www.wfto.com/sftms
www.befair.be

CLAC Latina América - Coordinadora latinoamericana y del caribe de pequeños productores de comercio justo.

De CLAC (Coördinatie van kleine producenten van eerlijke handel in Latijns-Amerika en de Caraïben) is opgericht in 2004 in Mexico. Deze onafhankelijke organisatie vertegenwoordigt de producenten met een fairtradecertificaat in Latijns-Amerika bij Fairtrade International.

Zij heeft als belangrijkste functie de producenten van de leidende instanties en van de door FLO gecertificeerde organisaties dichter bij elkaar te brengen. CLAC verenigt in 21 landen om en bij de 300 organisaties die elk op zich ongeveer 200.000 kleine producenten groeperen en miljoen mensen een inkomen bezorgen.⁶

Een label voor de kleine producenten

Sinds 2006 werkt CLAC samen met andere Latijns-Amerikaanse solidaire organisaties om een nieuw label te ontwikkelen. Dit nieuwe label wil de certificering bevorderen voor de kleine producenten waarvoor de bestaande certificatiesystemen niet geëigend blijken. In november 2010 werd tijdens de Algemene Vergadering het "Small Producers symbol" gelanceerd. Het beoogt de promotie van de producties van organisaties van kleine producenten in Latijns-Amerika en de Caraïben die zich inzetten voor het milieu en voor de verbetering van de levensomstandigheden.

Hoewel de principes erg gelijken op die van de bestaande certificaten, onderscheidt dit initiatief zich doordat het de organisaties zelf zijn die het hebben opgesteld om te kunnen reageren op de specifieke problematiek waarmee de Latijns-Amerikaanse kleine producenten te maken krijgen. Het label streeft er bovendien naar om de eerlijke Zuid-Zuidhandel te bevorderen als om zijn producten op de noordelijke markten bekend te maken. De criteria om dit certificaat te verkrijgen zijn door de producenten zelf samengesteld binnen de organisatie FUNDEPPO (de Vereniging van Kleine Georganiseerde Producenten).

De criteria houden rekening met de bedrijfsgrootte (maximaal 15 hectare voor een landbouwactiviteit of 500 korven voor een bijenkweker), een democratische werking, traceerbaarheid van de producten, het beheer, de sociale bescherming en het handelsbeleid. Elk van de partnerlanden kijkt toe op de naleving van deze criteria met de medewerking van nationaal erkende certificatieorganisaties. Het label staat bovendien open voor andere producentenorganisaties. Kopers en producenten uit andere continenten kunnen dit ook verkrijgen en gebruiken om hun producten te promoten.

Een laatste bijzonderheid van dit label is de kostprijs die heel wat lager ligt dan bij het Fairtrade International-systeem aangezien deze berekend worden op het aantal producenten dat de organisatie telt.⁷

Dit nieuwe label – ontstaan uit de noden van de producenten uit het Zuiden – wil bijdragen tot een bewustmakingsproces bij de eigen bevolking en daarnaast kleine producenten aanmoedigen dit concept toe te passen in hun organisatie.

Een nieuwe stap in de ontwikkeling van eerlijke Zuid-Zuidhandel.

Voor meer informatie:

<http://clac-comerciojusto.org>

www.tusimbolo.org

MCLACJ – MESA DE COORDINACIÓN LATINOAMERICANA DE COMERCIO JUSTO

MCLACJ is in 2004 in Peru ontstaan tijdens het Nationale Forum voor Eerlijke Handel.⁸ Sindsdien heeft dit initiatief de vorm aangenomen van een coördinatieorgaan waar voorstellen rondom de ontwikkeling van eerlijke handel in Latijns-Amerika worden geformuleerd.

Zij groepeerde de belangrijkste netwerken voor eerlijke handel uit Chili, Mexico, Argentinië en Brazilië, en ook de GRESP (Grupo Red de Economía Solidaria del Perú), actief in de ontwikkeling van de solidaire economie. Tijdens het 5de Sociale Wereldforum van 2005 in Porto Alegre, heeft de MCLACJ haar interventieassen uitgetekend :

- de fairtrade-ervaringen van de landen van het subcontinent bundelen;
- lokale markten oprichten voor de producten uit eerlijke handel en eerlijke Zuid-Zuidhandel ontwikkelen;
- politieke lobbying ontwikkelen bij de Latijns-Amerikaanse regeringen en tijdens de onderhandelingen van de vrijhandelsakkoorden in de regio.

Voor meer informatie :

www.relacc.org

DE COÖPERATIE RELACC – RED LATINOAMERICANA DE COMERCIALIZACION COMUNITARIA

Het Latijns-Amerikaanse Netwerk voor Communautaire Handel (RELACC) brengt nationale producenten- en consumentenorganisaties en ondersteunende organen samen). Het netwerk stelt zich als doel om de “waarden en principes van de solidaire economie te ontwikkelen waarbij rekening wordt gehouden met de noden van gemarginaliseerde bevolkingsgroepen en wil solidaire werkwijzen binnen de handel te versterken.”⁹

RELACC, met hoofdkantoor in de Ecuadoraanse hoofdstad Quito, stelt zijn leden in staat om hun noden onder elkaar te verdelen en er gedeelde oplossingen voor te bieden. Zo richt de continentale organisatie technische opleidingen in, biedt zij advies aan, is zij de drijvende kracht achter uitwisselingsnetwerken en draagt zij bij tot de versterking en de invloed van haar leden op zowel nationaal als internationaal vlak. Het RELACC-netwerk wordt vandaag beschouwd als een van de voornaamste spelers binnen de solidaire handel in Latijns-Amerika. Het netwerk is immers in staat om een beduidende druk uit te oefenen op het openbare beleid met betrekking tot de productiesectoren waarin hun leden actief zijn (voornamelijk handwerk en landbouw).

Voor meer informatie:

<http://fairtradeinecuador.wordpress.com>

FAIRTRADE-INITIATIEVEN IN PERU

DE EERLIJKE KOFFIEHANDEL

De koffiehandel in de wereld¹⁰

Koffie is op aardolie na de meest geëxporteerde grondstof ter wereld. De Internationale Organisatie voor Koffie (ICO) regulariseerde tot 1989 de wereldmarkt op basis van quota. Een grote structurele crisis trof vervolgens de sector: de productie kende een explosie waardoor het aanbod de vraag ruim oversteeg en de prijzen raakten in vrije val tot een nooit eerder gekend niveau. Volgens de Wereldbank verloren de koffieproducenten jaarlijks 4,5 miljard dollar tussen 2000 en 2004.

Sinds 2007 is de koffie-index opnieuw gestegen tot een stabiel niveau. Deze situatie zou op middellange termijn niet veranderen. Toch blijft het voordeel voor de producenten beperkt. Door de stijging van de aardolieprijs en de structurele zwakte van de dollar heeft de prijsstijging nog geen voordelen meegebracht voor de producenten. Daarnaast zijn er de kleine voorraden en hierdoor beantwoordt de export nauwelijks aan de vraag van de importlanden. De certificaten (bio, fair trade, UTZ en Rainforest Alliance) stimuleerden de productie van duurzame koffie in het begin van de jaren 2000. Deze tak van de sector kende een snelle groei: gecertificeerde koffie vertegenwoordigde in 2003 amper 1% van de markt tegenover 6% vandaag.

De laatste jaren hebben de bedrijven zelf normen voor kwaliteit en eerlijke handel ingevoerd. Denk bijvoorbeeld aan het AAA Sustainable Quality Program van Nespresso of Starbucks Shared Planet van Starbucks Coffee Company.

De internationale economische crisis van 2008 blijkt de koffiesector niet te hebben getroffen, maar het zou er wel voor kunnen zorgen dat de consument eerder voor goedkopere koffie kiest.

De koffiehandel in Peru¹

Drie landen leveren meer dan 60% van de wereldproductie van koffie: Brazilië, Vietnam en Colombia. Peru staat op de zesde plaats (met 3,7 miljoen zakken tegenover bijna 30 miljoen voor Brazilië) en staat daarmee op de derde plaats in Zuid-Amerika. Dit is 8 plaatsen hoger dan in 1990. Deze snelle vooruitgang is te verklaren door het einde van de burgeroorlog en de teruggekeerde politieke en economische stabiliteit. Een andere oorzaak is de herstructurering van de sector: de reorganisatie van de coöperaties en het ontstaan van private en openbare ondersteunende organen. Koffie beslaat een voorrangspostie in de Peruaanse economie en geldt als het belangrijkste landbouwproduct voor de export (de koffie wordt grotendeels als toevoeging in industriële mengelingen gebruikt) en is het derde exportproduct naar voornamelijk Duitsland, de Verenigde Staten en Japan.

De Peruaanse koffieproductie heeft drie kenmerken. 90% is bestemd voor de export, wat de zwakke ontwikkeling van de nationale markt weerspiegelt. Daarnaast wordt er uitsluitend arabicakoffie geteeld. Tenslotte heeft Peru zich opgewerkt tot leider in de biologische koffieteelt. Om te wedijveren met Brazilië, waar de productiekosten lager liggen door de mechanisering, kan Peru niets anders dan te kiezen voor kwaliteit. De kleine en heuvelachtige percelen maken de koffieteelt erg arbeidsintensief, vandaar dat de ontwikkelingsvooruitzichten voornamelijk berusten op nichemarkten: koffie uit het topgamma, biologische koffie, fairtradekoffie. De bedrijven zijn grotendeels familiaal en kleinschalig, (ongeveer 2 hectare, 4% beschikt over een oppervlakte tussen de 20 en 100 hectare). Dit is een erfenis uit de koloniale periode met enerzijds grote haciënda's en anderzijds kleine familiale landbouwpercelen. Ongeveer 30% van de kleine producenten zijn lid van een van de 636 georganiseerde structuren. Die tellen 63 coöperatieve verenigingen die meer dan 50% van de producenten groeperen en 16% van de uitgevoerde productie vertegenwoordigen.

JUST COFFEE COOPERATIVE

100% FAIR TRADE CERTIFIED ORGANIC

PANGOA

FAIR TRADE COFFEE FROM PANGOA PERU

SWEET, FLORAL AND RICH

LIGHT   MEDIUM   DARK

ROAST INDICATOR

CECOVASA, CENTRAL DE COOPERATIVAS AGRARIAS CAFETALERAS

Gecertificeerde koffie kopen is prima, maar het wordt nog beter als die koffie ook lekker is en mooi gepresenteerd wordt.

Eerlijke en duurzame handel geven producenten in het Zuiden de middelen in handen om hun ontwikkeling te verzekeren en om beter aan de verwachtingen van de markten te voldoen. Deze alternatieve vormen van handel garanderen de coöperaties die eraan deelnemen immers betere commerciële voorwaarden dan die van de conventionele circuits.

Maar certificering is geen doel op zich.

De consument hecht niet alleen belang aan het ethische karakter van zijn aankoop, maar verwacht ook een kwalitatief product dat overeenkomt met zijn smaak, zijn behoeften en zijn cultuur. Hij wil een product dat creativiteit, dynamisme, innovatie en een moderne aanpak uitstraalt. Hij wil niet uit liefdadigheid kopen, maar omdat het product hem bevalt.

Dit wordt perfect geïllustreerd door CECOVASA, een Peruviaanse koffiecoöperatie die een echt succesverhaal is geworden van eerlijke en duurzame handel.

Van tropisch woud naar de Andes hooglanden.

De in 1970 gestichte coöperatie CECOVASA (Central de Cooperativas Agrarias Cafetaleras) verenigt acht intermediaire coöperaties en telt ongeveer 5000 boeren uit de Quechua en Aymara inheemse gemeenschappen in de Tambopatavallei en de Inambarivallei in het zuiden van het land. CECOVASA sloot zich in 1993 aan bij eerlijke handel, aangetrokken door de vooruitzichten van hogere inkomsten dan die in het conventionele koffiecircuit. De productie van eerlijke koffie, die voor meer dan de helft ook biologisch is, nam geleidelijk toe van 13% van het totale volume in 2001 tot 65% in 2007.

CECOVASA onderscheidde zich snel door haar successen en haar goede strategische keuzes. De gemaakte winsten werden grotendeels geïnvesteerd in nieuw materiaal en in opleidingen. De coöperatie bouwde opslagplaatsen en een analyse-laboratorium om het product doorlopend te verbeteren. In 2010 werd een nieuwe verwerkingsinstallatie in gebruik genomen. Deze fabriek, die van heel moderne installaties is voorzien, kan de bonen veel nauwkeuriger tegen een heel hoog ritme sorteren (meer dan zes ton koffie per uur). De kwaliteit, een constant aandachtspunt voor de coöperatie, is de kern van hun commercieel beleid. CECOVASA weet immers dat kwaliteit op zich niet volstaat om een product verkocht te krijgen en heeft daarom een doeltreffende communicatiestrategie ontwikkeld. De bestuurders van CECOVASA hebben een beroep gedaan op de Green Development Foundation, een Nederlandse organisatie die actief is binnen de ondersteuning van de kleine producenten uit de ontwikkelingslanden, om een sterke communicatiestrategie te bepalen.

Momenteel brengen ze acht merken op de markt, die elk naar de tradities en de culturele waarden van de inlandse producenten verwijzen: Titicaca coffee, Aymara coffee, Bahuaja coffee... Het is niet alleen een uiting van trots over hun tradities, maar eveneens een bewuste strategie om het aanbod te diversifiëren en zich op de markt te positioneren. Parallel aan deze strategische positiebepaling, hebben de vertegenwoordigers van de centrale aanzienlijke middelen ingeroepen om met hun klanten in contact te treden, namelijk door wereldwijd deel te nemen aan tal van handelsbeurzen.

Hun inspanningen hebben ontegensprekelijk vruchten afgeworpen. En zo heeft de koffie van CECOVASA, na eerst in 2006 in het Verenigd Koninkrijk te zijn verkozen als beste fairtradeluxeproduct, in 2010 de publieksprijs van het 22e congres van SCAA (Specialty Coffee Association of America), een van de grote trefpunten van de internationale koffiehandels. Volgens sommige commentatoren is het zelfs "de beste koffie van de wereld".

Producent CECOVASA - Fotocredits : CECOVASA

Werken aan de toekomst

In 2010 startten de leiders van CECOVASA met een nieuw project om de productiecapaciteit te verbeteren voor 600 producentenfamilies uit de meest rurale delen van het gebied dat de coöperatie bestrijkt. Het programma wordt financieel gesteund door het Trade for Development Centre van BTC, het Belgisch ontwikkelingsagentschap, en berust op vier pijlers.

Het eerste luik wil de familiebedrijven winstgevend(er) te maken, door de volumes gecertificeerde koffie te verdubbelen.

Het tweede luik van het project betreft de versterking van het interne beheersysteem. 35 interne auditors worden opgeleid om de toekomstige certificeringen voor te bereiden en toe te zien op de vernieuwing van de bestaande certificeringen.

Het derde deel, een prioriteit voor de toekomst, wil nieuwe leiders in de boerengemeenschappen vormen. Zij zullen de reeds genomen initiatieven verderzetten en het goede bestuur van de intermediaire structuren van de organisatie versterken. Een zestigtal mannen en vrouwen volgt de seminaries en managementopleidingen die CECOVASA organiseert.

Een laatste reeks acties heeft betrekking op het commerciële aspect. Dit omvat onder meer de deelname van de producenten van CECOVASA aan lokale en nationale koffiewedstrijden en het inzetten van een commercieel team dat de coöperatie op de drie volgende edities van de Biofach handelsbeurs in Duitsland zal vertegenwoordigen.

“We hebben nu beter voedsel, een betere toegang tot gezondheidszorg, een beter gezinsleven beter onderwijs en meer opleidingskansen voor ons en onze gezinnen. De zekerheid waaraan eerlijke handel bijdraagt, houdt de boeren weg van illegale middelen zoals coca.

Van Miquel Paz, verantwoordelijke van Cecosava¹²

Productent CECOVASA - Fotoredits: CECOVASA

Ontwikkeling als einddoel

CECOVASA is gesticht om de levensomstandigheden van boeren en hun gezinnen te verbeteren. **Bij elke stap van haar ontwikkeling heeft de coöperatie een groot gedeelte van haar inkomsten besteed aan de realisatie van sociale en gemeenschapsprojecten** : de bouw van scholen, de aankoop van benodigdheden, de steun aan vrouwenverenigingen, de opening van gezondheidscentra en dispensaria, de financiering van culturele voorzieningen, enz. Om een correct inkomen te garanderen voor de boeren die lid zijn van de coöperaties, heeft de centrale bovendien bijgedragen aan de aanzienlijke vermindering van illegale teelten (vooral coca), die lange tijd de onstabiliteit en het geweld in de regio hebben onderhouden.

De armoede bestrijden door de beste koffie van de wereld te produceren. Eerlijke handel mag er trots op zijn.

Voor meer informatie:
www.cecovasa.com.pe

Boomkwekerij CenfroCafe - Fotocredits: Trade Aid New Zealand

CENFROCAFE CENTRAL DEL NORTE FRONTERIZA CAFETALERAS

De voordelen van eerlijke handel zijn duidelijk zichtbaar in de ontwikkelingslanden. De levensomstandigheden van honderdduizend kleine boeren en ambachtslui zijn er in de voorbije dertig jaar heel concreet op vooruit gegaan. Met de opbrengsten van eerlijke handel werden honderden scholen gefinancierd en werd de opening van poliklinieken, gemeenschapscentra, en sport- en culturele infrastructuur mogelijk gemaakt.

Eerlijke handel begon als een Noord-Zuidverhaal. Het is een concept geïnitieerd door westerlingen die de strijd wilden aangaan met de uitspattingen van de economische systemen die sinds de koloniale tijd aan het Zuiden werden opgelegd. **Nu eerlijke handel een zekere mate van maturiteit heeft bereikt, komen de producenten-organisaties voor een dubbele uitdaging te staan: die van diversificatie en die van binnenlandse of intracontinentale handel.** Eerlijke handel tussen partners in het Zuiden is een manier om de werking van de maatschappij te beïnvloeden en de waarden te bevorderen die deze organisaties al jarenlang verdedigen.

De ontwikkeling van de eerlijke Zuid-Zuidhandel lijkt zich dus op te werpen als de toekomst van dit verdienstelijk model. Hierdoor kunnen deze organisaties zich duurzaam in hun lokale en nationale systemen verankeren. Het is eveneens een middel om invloed uit te oefenen op de werking van hun gemeenschappen door de humanistische waarden te stimuleren waar zij al jaren achterstaan.

De coöperatie CENFROCAFE PERU, die in de armste streken van Peru is ontstaan, illustreert deze beweging en de wil van de lokale actoren om hun solidaire waarden op nationaal niveau uit te dragen.

Humanisme en moderniteit

Eerlijke handel brengt in de ontwikkelingslanden duidelijk herkenbare economische en sociale voordelen met zich mee. Maar enkele van de grootste verdiensten van het systeem zijn nog van een andere aard. Om hun certificering te verkrijgen en de voordelen te kunnen benutten, moeten de producenten zich immers organiseren en leren ze op een participatieve en democratische manier te werken. Ze ijveren voor de gelijkheid tussen man en vrouw en leren nieuwe productietechnieken aan. Het model levert dynamische leiders op die door hun gemeenschap worden verkozen op basis van bekwaamheid, inzet voor de maatschappij en gevoel voor rechtvaardigheid en solidariteit.

Groeien met eerlijke handel

In het begin van de jaren 90 had de bruuske liberalisering van de internationale markten een internationale koffiecrisis tot gevolg. Deze deed miljoenen gezinnen in armoede belanden. Om te overleven, moesten de Peruaanse planters uit de Caja Marcacreek hun oogsten tegen heel lage prijzen verkopen aan lokale tussenpersonen, bij wie ze uiteindelijk schulden opbouwden. Heel wat van deze landbouwers hebben toen hun toevlucht gezocht in het verbouwen van illegale producties (vooral coca). De producten moesten het hoofd bieden aan deze bedreiging en aan het risico dat de jongeren het land voor de ellende van de grote steden zouden inruilen.

In Peru boden een twintigtal producenten weerwerk door zich te verenigen. In 1999 stichtten ze de coöperatie CENFROCAFE (Central Fronteriza del Norte de Cafetaleros) om hun productie tegen betere voorwaarden te verkopen. In samenwerking met andere groeperingen (waaronder CEPICAFE – zie verder) konden de planters van CENFROCAFE hun inkomsten verhogen en een gedeelte van het geld in de modernisering van hun bedrijf investeren. In 2007 verkreeg de koffieproductie de eerlijke certificering.

De initiatieven uitbreiden

De leiders van CENFROCAFE zagen de voordelen van de overstap naar eerlijke handel snel in en begonnen aan andere certificeringen te werken (UTZ Certified en bio). Op die manier kregen ze meer en meer commerciële kansen op specifieke markten met een hogere toegevoegde waarde.

Snoeien van de koffiëplanten - Foto:credit: CentroCafe

De coöperatie, die in mei 2010 haar naam in CENFROCAFE PERU veranderde, ondersteunt haar 2200 leden in vier grote domeinen: technische bijstand voor de landbouw, kwaliteitsverbetering, organisatieversterking en toegang tot gezondheidszorg.

Binnen de verschillende sectoren organiseert CentroCafe Peru opleidingen. Verder geeft de vereniging rechtstreeks advies en stelt ze gemeenschappelijke middelen ter beschikking (laboratoria, boomkwekerijen, vormingscentra, enz.).

Op 10 jaar tijd heeft ze bijgedragen aan de ontwikkeling van de Caja Marcaregio door de bestaansmiddelen van de planterfamilies te laten toenemen, door omvangrijke gemeenschappelijke infrastructuur te financieren en door een heel opmerkelijke ondernemerscultuur in het leven te roepen.

CENFROCAFE PERU is nu de vierde grootste koffieproducentenorganisatie in Peru.

Een dynamiek van solidariteit

Binnen CentroCafe beheert een groep arbeiders en planters de ontwikkelingspremies waarmee diverse sociale projecten worden gefinancierd.

Van bij het begin kregen onderwijs en scholing, toegang tot gezondheidszorg en de bevordering van de gelijkheid tussen man en vrouw voorrang.

Vooraf aan dat laatste punt is hard gewerkt door middel van specifieke structuren (vrouwencomités, alfabetiseringsprogramma's, enz.) die de vrouw een rol geeft als producent en als lid van besluitvormings- en beheerorganen. De raad van bestuur van CENFROCAFE PERU telt verscheidene vrouwen, onder wie de vicevoorzitter.

De afhankelijkheid van export verminderen

Sinds 2009 werken de teams van CENFROCAFE PERU aan een nieuw project rond de ontwikkeling van een geïntegreerde keten voor de productie en commercialisering van eerlijke biokoffie op de nationale markt.

De invoering van dit programma, dat gesteund wordt door het Trade for Development Centre van BTC, vertrekt van het verlangen van de leiders van de coöperatie om meer op nationaal niveau te werken en minder afhankelijk te zijn van export. De binnenlandse markt heeft een groot potentieel voor de producenten van CENFROCAFE PERU. Ze ontwikkelen nu een productgamma dat inspeelt op de verwachtingen van klanten in verschillende segmenten. Om de producten snel op de binnenlandse markt te introduceren, werkt de coöperatie aan een commerciële totaalstrategie met een gerichte prospectie, de organisatie van evenementen, het inzetten van verschillende communicatiemiddelen en de lancering van een keten van cafetaria's in de grote steden van het land.

Het project is niet alleen commercieel van fundamenteel belang maar illustreert ook de maturiteit van de producentenorganisaties. Zij hebben zich in het kader van eerlijke handel ontwikkeld en investeren nu in het sociaaleconomisch weefsel van het land. Deze bedrijven beïnvloeden hun nationale cultuur als voorbeelden van effectief solidair ondernemerschap en dragen bij tot de verspreiding van de waarden waarvoor ze hebben gekozen.

Eerlijke handel wordt zo een ondernemingsmodel, voortgestuwd door de mensen die het model al sinds jaren bezielen in het Zuiden.

Voor meer informatie:

www.cenfrocafe.com.pe

"Eerlijke handel is een grote hulp om de competitiviteit en de duurzame ontwikkeling van de coöperatie en de kleine producenten te versterken. Het heeft werkelijk een grote economische, sociale en ecologische impact."

Oscar Sandoval PENA, Cenfrocafe Peru

Onorio, koffieteler van CenfroCafe - Fotocredits: Trade Aid New Zealand / Michelia Ward

Het noorden van Peru, van de Stille Oceaan tot het Amazonegebied, is een regio met een uiterst gevarieerd reliëf en klimaat.

Van west naar oost volgen woestijnplateaus, bergen en jungle elkaar op, in fascinerende, geheimzinnige landschappen die van avontuur doen dromen. In deze landelijke zones aan de grens met Ecuador en Colombia koesteren de boeren al generaties lang een unieke schat.

Sinds de wereld hun schat heeft herontdekt, is hij alom begeerd... en doet hij likkebaarden.

Het witte goud van Piura. De criollo porcelana, cacao met weergaloze aroma's.

CEPICAFE – CENTRAL PIURANA DE CAFE

Van eerlijke koffie...

De coöperatie CEPICAFE (Centrale van koffietelers van Piura) werd in 1995 opgericht om de producenten te helpen zich te organiseren en meer greep te krijgen op de commercialisering van hun oogsten. Het is de periode waarin de koffiecrisis de Peruaanse boeren naar de overbevolkte agglomeraties drijft. De koffietelers van de streek van Piura hadden indertijd een gebrek aan degelijke structuren en aan technische en financiële middelen. De nieuwe coöperatie richt zich al heel snel op de productie van de een betere koffie door haar leden een algemene technische ondersteuning te bieden, nieuwe soorten in te voeren en sorteer- en opslaginstallaties aan te schaffen.

De koffiecoöperatie mikte van bij het begin op de markten van de eerlijke handel, de enige die de boeren konden beschermen tegen de wisselvallige prijzen op de wereldmarkt. In 1996 ontving de productieketen voor koffie van CEPICAFE de Fairtrade-certificering. De algemene voordelen die het label opleverde, maakten het mogelijk snel nieuwe investeringen door te voeren en de levens- en werkomstandigheden van de planters te verbeteren.

Een grotere productie, een doorlopende stijging van de verkoop, nieuwe (biologische) certificeringen, de verbouwing van andere gewassen (fruit, suikerriet, cacao, enz.), solidair toerisme, het creëren van werkgelegenheid in nieuwe sectoren... Sinds de stichting van CEPICAFE volgen de initiatieven en de successen elkaar op. De coöperatie is een echte economische motor van de streek geworden, een vaandeldrager van eerlijke handel in Peru.

De koffietelers van Piura werden door de elites die aan de kust wonen lang als achtergebleven boeren beschouwd. Nu zijn ze trots op hun successen en op de sociale vooruitgang die de oprichting van de coöperatie hen heeft gebracht. De leden van CepiCafe zijn verenigd in 90 organisaties. Zij hebben hun inkomsten heel aanzienlijk zien groeien dankzij de fairtrade- en biocertificaten. Er worden grootschalige sociale acties gevoerd voor het onderwijs, de gezondheids- en gemeenschapsinfrastructuur. CEPICAFE wordt uiterst democratisch bestuurd en heeft zich onderscheiden door haar inzet voor de bescherming van het milieu en van de natuurlijke rijkdommen. Sinds al meer dan 10 jaar ondersteunt de Peruaanse coöperatie de ontwikkeling en toepassing het gebruik van technieken voor biologische landbouw en breidt ze de initiatieven uit voor herbebossing en behoud van biodiversiteit.

... naar biologische cacao

Het beleid van de Peruviaanse overheid voor de modernisering van de cacaosector heeft jarenlang de teelt aangemoedigd van de variëteit CCN-51, een hybride soort die erg vroeg rijpt en zeer productief is, veel vet bevat maar weinig aromatisch is. De arme kleine boeren van Piura werden niet bij deze hervormingen betrokken en bleven de oude variëteit, de "criollo porcelana", op de traditionele manier verbouwen. Hun generaties oude boomgaarden produceren bleke bonen die een fijne, heel zoete en geraffineerde cacao met een uitzonderlijke smaak opleveren.¹³ Chocolademakers in heel de wereld hebben dat witte goud uit Piura opnieuw ontdekt en gebruiken het in hun beste recepten.

Lekkers in het vooruitzicht

CEPICAFE moedigt haar leden al sinds enkele jaren aan hun activiteiten te diversifiëren. Deze strategische keuzes zijn het meest oordeelkundig gebleken op het vlak van de cacao. De verkoop aan de chocoladefabrikanten opent commerciële perspectieven die het de volgende jaren mogelijk zullen maken de voortdurende armoede van de plattelandsgemeenschappen van Piura terug te dringen.

Maar om deze nieuwe mogelijkheden te kunnen benutten, is een productieketen nodig die blijvend aan de vraag van de geïnteresseerde importeurs kan voldoen.

En opnieuw neemt CEPICAFE het initiatief. De coöperatie heeft een project gestart dat de cacao telers van Piura duurzaam in marktsegmenten met een hoge toegevoegde waarde zal positioneren. Het in 2010 gestart project, dat steun krijgt van het Trade for Development Centre van BTC, het Belgisch ontwikkelingsagentschap, berust op vier pijlers. De eerste omvat de verbetering van de productiecapaciteit, met in het bijzonder de invoering van biologische landbouwpraktijken, het onderhoud van de plantages (die lang werden verwaarloosd) en de opleiding van de producenten. De coöperatie gebruikt haar middelen bovendien om de kwaliteit van het aan de kopers geleverde product te verbeteren. Er worden studies uitgevoerd – van de verbouwing tot de opslag, de oogst en de fermentatie – om de lekkerst mogelijke cacao te verkrijgen en op die manier aan de eisen van de kieskeurigste chocoladefabrikanten te voldoen. De twee laatste delen van het project van CEPICAFE zijn gewijd aan de organisatie van de keten en de invoering van aangepaste commerciële structuren.

Peruaanse cacao teler - Fotocredits: Shared Interest

"Dankzij CEPICAFE krijgen wij veel betere prijzen voor onze cacao. We kunnen nu aan basis- onderwijs en zelfs middelbaar en hoger onderwijs voor onze kinderen denken... Thuis hebben we de kwaliteit van onze voeding kunnen verbeteren en er is nu ook geld voor gezondheidszorg en voor nieuwe kleren."

Julian Jimenez Aguilar, cacao producent en lid van CEPICAFE

De oceaan over

Het project van CEPICAFE werpt vruchten af. De ondernomen acties hebben de keten gestructureerd en besluitvormings- en beheersystemen ingevoerd die op dialoog en participatie van de kleine producenten berusten. Het plan voor het herstel van de plantages met "criollo porcelana" cacaobomen is bijna voltooid en houdt zich streng aan de principes van de biologische landbouw. Op commercieel vlak heeft men marketing- en beheerinstrumenten ingevoerd om de bestellingen van de importeurs af te handelen.

Al die inspanningen worden beloond, zodat we deze veelbelovende chocolade nu kunnen proeven. Pierre Marcolini, een van de beroemdste Brusselse chocolademakers, bezocht de streek van Piura om er de producenten van CEPICAFE te ontmoeten en de jongste oogsten te ontdekken.

De beste cacao, in handen van de grootste chocolademakers. Dat doet dromen!

CANDELA (Comercio Alternativo de Productos no Tradicionales y desarrollo para Latino América Perú) en RONAP (Recolectores Orgánicos de Nuez Amazónica del Perú)

Notenoogst in Brazilië - Fotocredits: Shared Interest

CANDELA, is opgericht in 1989 in de Madre de Dios-regio.¹⁴

Dit departement uit het zuidoosten telt drie beschermde gebieden op een totaal van 3,5 miljoen hectare die de grootste en rijkste biodiversiteit ter wereld huisvest. De noten zijn afkomstig van bomen die in het Amazone-woud groeien en die tot 60 meter hoog kunnen worden. Van januari tot maart worden de noten geraapt. Het grootste deel van de productie wordt geëxporteerd, maar een deel van de noten wordt verwerkt tot olie, zeep en amandelspijs voor de plaatselijke markt. Van de schalen worden kaarsen gemaakt.

Minstens 30% van de inwoners uit de regio is rechtstreeks of onrechtstreeks afhankelijk van de notenoogst

waar de families van de rapers 70% van hun inkomen uit putten. De oogst gaat terug op voorouderlijke praktijken en op een (vandaag door de staat erkend) traditioneel recht om over een deel van het woud te mogen beschikken. De inkomsten die dankzij deze activiteit worden gegenereerd, zorgen voor betere levensomstandigheden en voor een bewustwording van de individuele en gemeenschappelijke ontwikkelingsmogelijkheden.

Desteun aan de rapers heeft ook een ecologische impact: als de gezinnen kunnen leven van de inkomsten van de notenoogst, dan hoeven zij geen bomen te kappen om aan hun economische noden te voldoen en zo strijden zij tegelijkertijd tegen een plaatselijk probleem in de regio.

CANDELA biedt de producenten sociale dienstverlening en scholing en opent microkredieten. Zij zorgt voor gratis vervoer van de woongebieden naar de productiegebieden. Naast de managementopleidingen, biedt de organisatie ook vorming rond de opvang van regenwater. In 2000 heeft CANDELA, na een duizelingwekkende daling van de verkoopprijs van de noten, een steunprogramma opgestart om de productie van de rapers uit Puerto Maldonado op te waarderen en om een duurzaam bosbeheer te bevorderen. Dit project heeft in 2003 tot de oprichting van de vereniging RONAP geleid.¹⁵

Vandaag genieten een honderdtal gezinnen van de hulp en het advies van deze vereniging die sinds 2004 het Fairtradecertificaat heeft verkregen.

Zij oogsten noten op percelen van een honderd hectare in gebieden die soms extreem moeilijk toegankelijk zijn. Tegenwoordig ligt de marktprijs hoger dan de fairtrade-prijs die de boeren krijgen. Toch zorgt het fairtrade-label Max Havelaar ervoor dat de rapers nog steeds een ontwikkelingspremie ontvangen.

Dankzij de olie-productie van de noten, liggen de vergoedingen hoger zodat de gezinnen hun kinderen naar school kunnen sturen en ze bijkomende economische activiteiten kunnen ontwikkelen.

***EERLIJKE AMBACHT
IN PERU***

Sinds de lancering van de eerste initiatieven voor eerlijke handel aan het einde van de jaren 60, vormen de landbouw en de handwerknijverheid de voornaamste bedrijfssectoren die van dit handelsmodel kunnen genieten. De landbouwnetwerken hebben algemeen genomen voordeel gehaald uit de certificering van hun productie. Zij hebben met name een stijging van hun marge kunnen vaststellen en vooral hun markten beter kunnen beschermen, ondanks de volatiliteit van de koersen en een grote afhankelijkheid van de weersomstandigheden. Voor de eerlijke ambacht ligt de situatie anders.

Het team van Allpa Peru - Fotocredits: Allpa Peru

ALLPA PERU

Miljoenen betrokken mensen

De eerlijke handwerknijverheid wordt niet alleen geconfronteerd met de industriële concurrentie van de Aziatische groeielanden, maar lijdt ook onder structurele problemen zoals de slechte organisatie van de productieketens en de gebrekkige afstemming van het aanbod op een groot aantal marktsegmenten. Toch vormt de traditionele handwerknijverheid een van de belangrijkste inkomstenbronnen voor miljoenen armen in Latijns-Amerika, Afrika en Azië. Meestal zijn het vrouwen die sieraden, manden, borduurwerk, keramiek of muziekinstrumenten maken. De opbrengst van die activiteiten gaat hoofdzakelijk naar onderwijs, gezondheidszorg en de dagelijkse behoeften van het gezin.

Allpa ondersteunt de Peruaanse handwerkers

In 1982 stichtte een groep academici in Lima (Peru) het commercieel bedrijf Allpa (Aarde in het Quechua) om de arme inheemse gemeenschappen te helpen om van hun traditionele knowhow te leven. In 2008 werd Allpa lid van de WFTO (Wereldorganisatie voor Eerlijke Handel). Het bedrijf werkt samen met een honderdtal groeperingen van handwerkers (voor het merendeel vrouwen), vooral in de voorsteden van Lima maar ook op de hoogvlakten en in het noorden van het land.

Elke gemeenschap heeft haar specialiteiten (keramiek, kleding van alpacawol, aardewerk, sieraden...) en tradities die met de steun van Allpa worden gepromoot. Allpa staat de handwerkers bij op het gebied van productie (advies voor productontwikkeling, technische opleiding, levering van gereedschap) en commercialisering (deelname aan beurzen, promotie van productreeksen).

De wereldcrisis trotseren

De wereldwijde economische crisis van 2008-2009 heeft de commerciële activiteit van Allpa en dus ook die van zijn leveranciers zwaar getroffen. De gevolgen van de crisis – onbetaalde rekeningen, een daling van de bestellingen met bijna 40% – zijn dramatisch gebleken voor honderden gezinnen die voor hun inkomen afhankelijk van de export van Allpa.

Het multidisciplinaire team dat verantwoordelijk is voor de strategische sturing van de onderneming maakte daarom een algemene diagnose van de activiteiten om de belangrijkste structurele zwakten van het aanbod van Allpa aan het licht te brengen. De audit gaf aan in welke domeinen Allpa en zijn leveranciers vooruitgang moeten boeken om de competitiviteit van het bedrijf te verbeteren. Knelpunten zijn een te lage productiviteit, technologische achterstand, slechte kwaliteit van de producten en onvoldoende commerciële promotie.

"Voor ons omvat eerlijke handel meer dan een billijke prijs. Het is een transparante partnerrelatie, met als hoofddoel de duurzame ontwikkeling van de activiteiten van de Peruaanse ambachtsslui, zodat zij kunnen uitgroeien tot effectieve ondernemers en de verantwoordelijkheid voor hun gemeenschap kunnen opnemen." ¹⁸

Luis Heller, manager van Allpa

Een atelier van Allpa Peru - Fotocredits: Allpa Peru

Handwerk van Allpa Peru - Fotocredits: Allpa Peru

Beter produceren, meer verkopen

Uit deze diagnose ontstond een geïntegreerd ontwikkelingsproject dat gesteund wordt door het Trade for Development Centre van BTC, het Belgisch ontwikkelingsagentschap.

Het actieprogramma omvat drie krachtlijnen.

De eerste heeft betrekking op de versterking van de productiecapaciteit van de handwerkers. Er zijn maatregelen genomen om de uitrusting van de productie-eenheden te verbeteren, grondstoffen van betere kwaliteit aan te kopen en de fabricageprocedures te rationaliseren.

De tweede krachtlijn van het project is de modernisering en de uitbreiding van het productaanbod. Allpa houdt voortaan rekening met innovatie als een belangrijke component van de productiecycclus met nieuwe ontwerpen, nieuwe materialen en nieuwe concepten. Het bedrijf heeft vijf belangrijke productlijnen geïdentificeerd die volledig worden vernieuwd, waarbij beroep wordt gedaan op Peruaanse en buitenlandse ontwerpers.

De derde pijler van het project is de bevordering van de vraag. Deelname aan vakbeurzen, vernieuwing van de catalogussen en de productie van een promotievideo zijn de belangrijkste acties die op het programma staan om de verkoop een nieuwe dynamiek te geven.

Het geïntegreerde karakter van het programma toont aan dat het team van Allpa de belangrijkste hefboomen van de economische ontwikkeling beheerst. Het bewijst ook de inzet van de onderneming voor de Peruaanse ambachtsslui, de uiteindelijke begunstigden van de kansen die het project schept.

Zichtbare resultaten

Het project liep van 2009 tot 2011 en leverde voor elk van de drie krachtlijnen concrete resultaten op. Een groot aantal werkplaatsen zijn gemoderniseerd en met nieuwe machines uitgerust. Wat de creatie van nieuwe producten betreft heeft men de aanvankelijke doelstellingen overtroffen. Er zijn bijna 70 nieuwe collecties in de maak, op basis van prototypes die in het kader van het project werden ontworpen. Ook de commerciële ontwikkelingsactiviteiten zijn erg vruchtbaar gebleken, met in 2010 een omzetstijging van meer dan 30% tegenover het vorige jaar.

Het door het Trade for Development Centre van BTC gesteunde project heeft zijn doelstellingen bereikt, zodat honderden ambachtsslui dankzij betere ontwerp- en productietechnieken aan de behoeften van hun gezin kunnen voldoen.

De mondialisering ten dienste van de autochtone gemeenschappen van Peru: eerlijke handel op zijn best.

Een commerciële stand van Allpa Peru - Fotocredits: Allpa Peru

Voor meer informatie:
www.allpaperu.com

De handwerkers van Minka Fair Trade - Foto credits: Trade Aid New Zealand

MINKA FAIR TRADE

Pedro, fluitenmaker bij Minka Fair Trade
Foto credits: Trade Aid New Zealand

Wilber Huaccanqui, secretaris van het Turumaki-
comité van Minka Fair Trade - Foto credits : Trade
Aid New Zealand Michella Ward

De strijd tegen armoede ligt aan de basis van dit project. De moeilijke economische situatie van 1976 in het land drijft een inwoner uit de middenklasse van Puno ertoe om afzetmarkten te zoeken voor haar textielproductie.¹⁶

Vandaag groepeerdt Minka meer dan 3000 producenten over het hele land.

De meerderheid van hen zijn vrouwen.

Het initiatief richt zich op de kwetsbare bevolking op het platteland en in de stadsranden.

Minka betekent coöperatie in het Quechua, wat de betrokkenheid van het project extra benadrukt: een organisatie gebaseerd op onderlinge hulp en uitwisseling.

De vereniging werkt aan de duurzame ontwikkeling van de ambachtslui en aan de versterking van de traditionele waarden en werkwijzen. Hierdoor remt zij de plattelandsvlucht af.

Minka Fair Trade ondersteunt haar leden door nieuwe afzetmarkten te zoeken, nieuwe producten te ontwikkelen, en de lokale productie op de internationale markt te brengen. Daarnaast kunnen de ambachtslui een voorfinanciering tot 50% krijgen voor de aankoop van grondstoffen of licht gereedschap. Door de economische stabiliteit winnen de aangesloten producenten aan vertrouwen en kunnen zij voor een hogere levensstandaard zorgen. De leden van Minka verkopen slechts 20% van hun handwerkproductie via Minka. De rest gaat via de gebruikelijke markten: voor sommigen is dat via een winkel in de stad, voor de meesten via tussenpersonen die ongunstige prijzen voor de producenten krijgen. De handwerkcomités vormen de hoeksteen van het systeem. Zij brengen in elke gemeenschap de handwerkers samen en nemen op democratische wijze beslissingen over de economische en sociale aspecten van het project.

De afgevaardigden uit deze handwerkcomités nemen elk jaar deel aan de algemene vergadering van Minka. Ze onderhandelen er over de aankooprijzen en de winstverdeling. De lokale gemeenschappen beslissen zelf waarvoor de winst wordt gebruikt. Dit is al geïnvesteerd in de bouw van een brug, een droogkamer voor wol of sanitaire voorzieningen.

Minka wil blijven bijdragen aan de ontwikkeling van de lokale producenten en kiest de laatste jaren voor diversificatie. Daarom stelt zij voor om nieuwe producten te commercialiseren zoals aromatische oliën of traditionele granen (quinoa, kiwicha, enz.).

***EERLIJK TOERISME
IN PERU***

Uitzicht op Machu Picchu - Fotocredits: Martin St-Amant

ANDER TOERISME

De wereldwijde reisindustrie barst uit haar voegen. Volgens de Wereldorganisatie voor Toerisme zullen er in 2020 meer dan anderhalf miljard toeristen zijn voor een omzet van 2000 miljard dollar...

Achter deze cijfers gaat een minder mooie realiteit schuil. De hoofdbegunstigden (luchtvaartmaatschappijen, touroperators) bevinden zich in het Noorden, maar het toerisme heeft soms rampzalige gevolgen in het Zuiden : extreem lage lonen, prostitutie en kinderarbeid, belasting van de ecosystemen, vernietiging van het milieu, enz.

Eerlijk toerisme biedt een bevredigend antwoord op deze problemen en herleidt en de negatieve invloeden tot een minimum.¹⁷

Toerisme vormt de derde pijler van de nationale economie in Peru, het land heeft immers heel wat te bieden aan toeristen: natuurlijke, culturele en archeologische troeven.

Naast de klassieke touroperators, ontwikkelen tal van spelers een vorm van toerisme die de principes van eerlijke handel in acht nemen. Dit alternatieve toerisme respecteert de juiste prijs en is in samenwerking met de lokale bevolking die een rechtvaardig deel van de opbrengst ontvangen. Op die manier worden ook de natuurlijke, culturele en sociale rijkdommen van de bezochte gebieden zo goed mogelijk gevrijwaard.

PACHAMAMA

Het team van Pachamama (CIAP) - Fotocredits: Ten Thousand Villages

Pachamama betekent Moeder Aarde voor de Andesvolkeren en is eveneens de naam van het alternatieve reisbureau in Peru.

Pachamama wil een toerisme promoten waar de lokale bevolking rechtstreeks mee van geniet. De bewoners worden betrokken in de ontwikkeling van de activiteit waarbij de socioculturele impact zo klein mogelijk wordt gehouden. Het agentschap biedt verschillende circuits aan die afgestemd zijn op de interesses van de toeristen: avontuur, cultuur, natuur....

Pachamama wil via deze circuits de toeristen het dagelijkse leven van de verschillende lokale gemeenschappen laten zien. Zij vormen op hun beurt de partners en begunstigen van dit alternatieve toerisme.

Het interessante aan is de betrokkenheid van de bevolking en de mogelijkheid hun bedrijvigheid te ontdekken en dat je direct bijdraagt aan de gemeenschap.

Voor meer informatie:

<http://pachamama.ciap.org>

MINKA

Minka wil met haar reizen de ambachtslui meer in de kijker zetten.

Sinds 2000 maakt de organisatie reizigers bewust van eerlijke handel in het Zuiden via culturele uitstapjes aan de handwerkgemeenschappen. Het directe contact brengt niet alleen meer op voor de gemeenschap (verblijf en verkoop ambacht) maar biedt ook een persoonlijke meerwaarde voor beide groepen.

Rustic Oven Pottery - Minka Fair Trade
Fotocredits: Trade Aid New Zealand

***ANDERE
CERTIFICATIESYSTEMEN
IN PERU***

WAT IS DUURZAME HANDEL?

Het internationaal instituut voor milieu en ontwikkeling (IIED) definieerde duurzame handel in 2000 als volgt:

Duurzame handel ontstaat wanneer internationale uitwisselingen van goederen en diensten sociale, economische en milieuvriendelijke voordelen brengen in overeenstemming met de vier fundamentele principes van de duurzame ontwikkeling :

- 1. Economische waarde creëren*
- 2. Armoede en ongelijkheid verminderen*
- 3. Rijkdommen uit de omgeving regenereren*
- 4. Uitgevoerd in een regeringskader dat gekenmerkt wordt door openheid, transparantie en toerekenbaarheid*

Eerlijke handel en bio zijn specifieke voorbeelden van duurzame handel.

BOSBOUW IN PERU

GROENHART / AIDER

In het begin van de 19e eeuw bedekten regenwouden 16 miljoen vierkante kilometer van de totale wereldoppervlakte. Daar blijft vandaag nog minder dan de helft van over.

Elk jaar vernietigt ontbossing om en bij de 13 miljoen hectare in de wereld. In dat tempo zullen de oerwouden van Afrika, Azië en het Amazonegebied voor het einde van de eeuw verdwijnen. Deze verwoestende spiraal is niet onomkeerbaar.

Sinds een jaar of twintig worden er initiatieven genomen om bosbouwactiviteiten en een houtconomie te ontwikkelen met respect voor het milieu en de plaatselijke bevolking.

Deze nieuwe productiemodellen zijn ook ontwikkelingsmogelijkheden in het Zuiden voor de bevolking die van deze wouden leeft.

Onze toekomst hangt af van de bossen.

De bescherming van het regenwoud is geen gril van milieubeschermers. Ontbossing bedreigt de mensheid op verschillende manieren. De verwoesting van bossen draagt bij tot woestijnvorming en tast de vruchtbaarheid aan van de bodem. Natuurlijke meststoffen (humus) geraken uitgeput en de natuurlijke leefomgeving van soorten die voor de bestuiving zorgen wordt aangetast. Dit dwingt miljoenen boeren wereldwijd om chemische producten te gebruiken die de bodem vergiftigen en improductief maken in slechts enkele jaren tijd.

Het andere grote gevaar van de verdwijning van oerbossen is de klimaatopwarming. De grote bossen van de evenaar houden immers koolstofdioxide vast, een van de belangrijkste broeikasgassen. De klimaatopwarming zal ons en de volgende generaties confronteren met gevaren waarvan we dachten dat ze verleden tijd waren (volksverhuizingen, schaarste, oorlogen, enz.).

Peruaans woud - Foto credits: Steve Goddard

Positieve ontwikkeling

We kunnen niet zonder hout voor de bouw, voor meubels, voor de vervaardiging van papier en karton, voor verwarming... Het is dus niet de bedoeling het gebruik of de commercialisering ervan te verbieden, maar veel eerder om exploitatiemodellen te onderzoeken die geen gevaar inhouden voor de ecosystemen of voor de ontwikkeling van de gemeenschappen die in het woud leven. Het bekendste initiatief is de Forest Stewardship Council. FSC werd in 1993 opgericht door bos-eigenaars, industriëlen, maatschappelijke organisaties en verenigingen voor natuurbescherming om wereldwijd verantwoordelijk bosbeheer te bevorderen. FSC heeft een reeks ecologische, sociale en economische criteria gedefinieerd die de exploitanten en de tussen personen moeten respecteren om het FSC-label te kunnen ontvangen.

Het label wordt na een audit toegekend door een onafhankelijk organisme en verzekert de consument dat het papier of de houtproducten die hij koopt wel degelijk uit duurzaam beheerde bossen komen.

De groei begeleiden

Omdat gecertificeerd hout meer opbrengt op de markt en is de keuze voor FSC meestal rendabel voor de producenten. Voor de kleine bosbedrijven volstaat het verkrijgen van het kostbare label echter niet altijd. Ze moeten namelijk ook de middelen hebben om de commercialisering van het duurzaam geproduceerde hout te organiseren en te ontwikkelen.

Aan de zijde van de Peruaanse producenten

In 2005 ontvingen de inheemse Shipibo Conibogemeenschappen in Peru als eersten het FSC-label.

De certificering bracht om verschillende redenen echter niet het verwachte economische resultaat. Ten eerste ontbraken de nodige competenties bij de plaatselijke verantwoordelijken om de productie met kennis van zaken op de markt te brengen. Bovendien voldeed het hout dat de gemeenschappen in de streek van Ucayali, aan de rand van het Amazonegebied, produceerden niet aan de kwantitatieve en kwalitatieve vereisten van de inkopers. Ten slotte bleef hun aandeel beperkt tot de eerste schakels in de productie- en commercialiseringsketen waardoor hun deel van de totale winst erg beperkt bleef. Om die problemen op te lossen is Groenhart, een Belgische ngo die zich toelegt op de bescherming van natuurlijke rijkdommen, een samenwerking aangegaan met AIDER (Asociación para la Investigación y el Desarrollo Integral), een Peruaanse vereniging die plattelandsgemeenschappen ondersteunt.

Deze contacten moeten de inheemse Shipibo Conibo in staat stellen om hun inzet voor duurzaam bosbeheer te vertalen in winst.

De houthakkers van Shipibo Conibo
Fotocredits: Groenhart

Een model voor duurzame handel

In 2009 startten Groenhart en AIDER in nauw overleg met de leiders van de inheemse gemeenschappen een geïntegreerd project op voor de implementatie van een duurzaam lokaal productiemodel dat de houthandel rendabeler moet maken. Een eerste reeks acties mikt op de capaciteitsversterking van de gemeenschappen op het vlak van de exploitatie en de verwerking zodat ze beter kunnen inspelen op de verwachtingen van de inkopers inzake volume en kwaliteit.

De tweede krachtlijn van het project is de bouw van een opslagcentrum waar men het hout zal kunnen bewaren, drogen, verzagen en verwerken voor het wordt verkocht. Dankzij dit centrum voor houtverwerking zal men een belangrijk deel van de toegevoegde waarde van het eindproduct in eigen land kunnen houden. De derde categorie activiteiten omvat workshops voor de evaluatie en de ontwikkeling van de ondernemerscapaciteiten van de teams die belast zijn met de follow-up van de houtverkoop. Er worden ook specifieke middelen ingezet om de organisatorische en administratieve capaciteiten van de gemeenschappen te versterken. De vierde en laatste pijler van het project is de ontwikkeling van een commercieel model voor duurzame handel dat de gemeenschappen zich eigen kunnen maken.

Leren van de wereld

Dit project krijgt de steun van het Trade for Development Centre van BTC, het Belgisch ontwikkelingsagentschap. Het stelt de autochtone bevolking van Shipibo Conibo in staat om een geïntegreerde productiepool te vormen en tegen betere voorwaarden handel te drijven. Het project omvat moderne productie- en commercialiseringstechnieken, een duurzaam beheer van de bossen en de natuurlijke rijkdommen, een investering in lokale ontwikkeling en in het welzijn van de bevolking. **Dankzij duurzame handel gaan menselijke ontwikkeling en zorg voor de toekomst hand in hand.**

Voor meer informatie:

www.groenhart.be

www.aider.com.pe

www.fsc.be

SOTRAMI – GECERTIFICEERD EERLIJK EN DUURZAAM GOUD

Goudbaar met Fairtrade-certificaat - Fotocredits: MERG

Het doel is duidelijk: "meer rechtvaardigheid en welzijn voor de kleinschalige ambachtelijke mijnwerkers-gemeenschappen door hun sociale, ecologische en werkomstandigheden te verbeteren via goed bestuur en werkwijzen die de ecosystemen herstellen."²⁰

Bloed op de schat

Wereldwijd werken bijna 15 miljoen mensen in kleine ambachtelijke goudmijnen en dan in het bijzonder in Latijns-Amerika en Afrika. De arbeidsomstandigheden van deze mijnwerkers zijn meestal verschrikkelijk (ongevallen, vergiftigingen, kinderuithuizing, smokkel, geweld en milieuschade) en de handelspraktijken van de traditionele tussenpersonen veroordelen deze gezinnen vaak tot armoede. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) meldt dat het risico op een ongeval zes maal hoger ligt in deze kleinschalige mijnen dan in industriële grootschalige bedrijven. De belemtoont de bedreiging van de dagelijkse blootstelling aan tal van toxische producten die op deze terreinen worden gebruikt (salpeterzuur, kwik en cyaankali) op de gezondheid van de mijnwerkers en hun gezinnen, evenals op het milieu en de natuurlijke hulpbronnen.¹⁹

De situatie veranderen

De Alliantie voor een Verantwoordelijke Mijnontginning Alliance for Responsible Mining (ARM) is in 2004 opgericht om deze trieste realiteit te veranderen en vooruitzichten te bieden voor ontwikkeling en rechtvaardigheid voor de om en bij 100 miljoen mensen die hier direct of indirect bij betrokken zijn.

ARM en Fairtrade International werkten in de periode 2008-2009 samen om het eerste Fairtrade en Fairmined Goldlabel vast te leggen voor de certificering van een rechtvaardige goudproductie.

Dit nieuwe label berust op de naleving van 5 grote principes:²¹

1. De mijnwerkersorganisaties krijgen een gegarandeerde minimumaankoopprijs, nl. 95% van de marktprijs (vastgelegd door de London Bullion Market Association - LBMA). Momenteel is dat slechts 30 tot 85%.
2. De gecertificeerde organisaties ontvangen een sociale premie (Fairtrade Premium) ter waarde van 10% van de prijs vastgelegd door de LBMA en een extra premie van 5% voor "ecologisch goud" dat de strikte milieucriteria naleeft (zonder chemische behandeling).
3. Dankzij het beheer door de organisaties kunnen de mijnwerkers betere prijzen onderhandelen voor hun productie en er zelfs een voorlopige financiering voor krijgen.
4. De gecertificeerde mijnen moeten veilig en verantwoord omspringen met de giftige chemische producten die ze bij de goudwinning gebruiken. Giftige producten moeten tot het strikte minimum worden herleid en op termijn volledig worden geweerd. Mijnwerkersorganisaties die goud winnen zonder naar deze producten te grijpen (via mechanische technieken) ontvangen een speciale milieupremie..
5. Fairtrade- en Fairmined-goud geeft geen aanleiding tot conflicten of geweld. Integendeel, de aanwezigheid van gecertificeerde organisaties in conflictgebieden draagt bij tot het herstel van de vrede dankzij meer economische stabiliteit en door de traceerbaarheid en de transparantie van het gecertificeerde goud.

De mijn van Sotrami - Fotocredits: Fairtrade Foundation

SOTRAMI SA – SOCIEDAD DE TRABAJADORES MINEROS **De gecertificeerde goudstaven van Peru**

In de jaren 80 met het uitbreken van de burgeroorlog, sloegen de landbouwersgezinnen uit Santa Filomena, (departement Ayacucho) op de vlucht. Zij hielden zich vervolgens schuil op de oude verlaten mijnsites waar ze vervolgens beginnen te werken. In het begin was de sociale en ecologische kostprijs hoog en met een lage rentabiliteit.²² Op een tiental jaar is de wilde ontginning uitgegroeid tot een echt mijnbouwbedrijf van bijna duizend hectare waar maandelijks tussen 10 en 15 kilogram van het gele metaal wordt gewonnen. Het bedrijf dat een 'een menselijke mijnontginning'²³ voorstaat, beschikt vandaag over zijn eigen verwerkingsfabriek en heeft zich met de modernste technologieën uitgerust zoals luchtpompen voor de mijnen en pneumatische boren. SOTRAMI is sinds eind juli 2011 het tweede mijnbouwbedrijf dat het internationale Fairtrade Fairminded-label voor zijn goudproductie heeft verkregen (de mijnbouwcoöperatieve van Cotapata in de provincie La Paz in Bolivia had het label al gekregen).

Op sociaal vlak is er enorme vooruitgang geboekt. Kinderarbeid is afgeschaft, de mijnwerkers beschikken nu ook over een beroepsziekteverzekering. De onderneming voorziet het dorp van een verlaagde prijs van elektriciteit en water en maakt onderwijs en gezondheidszorg toegankelijk. Het bedrijf heeft een gezonder woongebied gecreëerd en heeft een deel van de herhuisvesting van de gezinnen op zich genomen. 500 gezinnen die rechtstreeks of onrechtstreeks van de mijnbouw afhankelijk zijn, kunnen hiervan meegenieten.

Esperanza Nueva, de vereniging van mijnwerkersvrouwen

De pallaqueras werken bovengronds en onttrekken uit het erts de edele elementen en sorteren ze. Dit wordt verkocht aan het SOTRAMI, wat bijkomende inkomsten voor hun gezin oplevert. In 2003 hebben zij de vereniging Esperanza Nueva opgericht om de arbeidsverdeling zo goed mogelijk te organiseren tussen de 180 leden en om toe te zien op een maximale veiligheid op het werk//van de pallaqueras (vereisten op het gebied van gereedschappen en materiaal). De vereniging richtte ook een kinderdagverblijf in waar de leden hun kinderen kunnen verblijven tijdens de werkuren.

Voor meer informatie:
www.communitymining.org

BESLUIT

In alle ontwikkelingslanden biedt de eerlijke en duurzame handel stabielere en vaak hogere inkomsten voor honderdduizenden kwetsbare arbeiders. Een ethische cocktail die veranderingen teweeg brengt binnen de lokale gemeenschappen en hun de middelen geeft voor een zekere sociaal-economische ontwikkeling: toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, opleidingsaanbod, constructie van gebouwen en ateliers voor de gemeenschap, enz.

In Peru is er een overvloed aan natuurlijke rijkdommen en de cijfers geven blijk van een gezonde economie: groeieland in wording, open economie, hoge groeicijfers... Maar al snel kan je door de bomen het bos niet meer zien. Op meer dan 30 miljoen inwoners leeft de helft onder de armoedegrens en 8% – te weten meer dan 2 miljoen mensen – overleven met net iets meer dan een dollar per dag. Voor velen onder hen brengt de fairtrade-economie een oplossing of hoop op een oplossing.

De communistische guerrillastrijd van het Lichtend Pad tijdens de jaren tachtig en de confrontaties met het leger hebben het platteland gedurende meer dan tien jaar in terreur ondergedompeld. Dit zorgde voor migratiebewegingen en nieuwe gemeenschappen zonder land of bestaansmiddelen. De eerlijke en duurzame handel heeft hen soms hulp gebracht via initiatieven in de mijn- of de landbouw. Zo heeft fair trade duizenden boeren uit de cocateelt gehaald door een aannemelijk alternatief te bieden. Het behoud van de biodiversiteit staat centraal in de meeste Peruaanse projecten voor eerlijke handel. En tot slot is er in Peru (en in Latijns-Amerika over het algemeen) – meer dan op andere plaatsen – een nauwe verbondenheid tussen de betrokkenen van de Comercio Justo en de sector van de solidaire economie.

Het is een bondgenootschap met politieke accenten die de wil vertaalt om de eerlijke Zuid-Zuidhandel te ontwikkelen en de afhankelijkheid van de voornamelijk westerse importlanden zo klein mogelijk te houden.

BRONNEN EN VERWIJZINGEN

- 1 Bronnen: <http://fr.wikipedia.org>; www.memo.fr; www.diplomatie.gouv.fr
- 2 Bronnen: www.awex.be en www.diplomatie.gov.fr
- 3 Sindsdien is WTO Europa geïntegreerd
- 4 Bron: www.ifat-la.org - Deze pagina bestaat niet meer op het moment van publicatie.
- 5 Bron: www.wfto.com
- 6 Bron: <http://www.wfto-la.org>
- 7 Bron: Arnaud Deharte, "Fait au Guatemala", 9 mei 2011 - <http://faitauguatemala.blogspot.com>
- 8 Bron: <http://fairtrade.socioeco.org>
- 9 Bron: www.relacc.org/relacc.html - Deze pagina bestaat niet meer op het moment van publicatie.
- 10 Bron: <http://agritrade.cta.int>, handelswebsite voor landbouwproducten uit ACP-landen.
- 11 Bron: Etude des effets et de l'impact du commerce équitable labellisé au Pérou et en République Dominicaine (Onderzoek naar de effecten en de invloed van eerlijke gecertificeerde handel in Peru en de Dominicaanse Republiek), Casestudy van de producentenorganisatie: COCLA, Peru, Lise Duval, Oréade-Brèche, 2007. Deze publicatie is te raadplegen via: http://f3e.asso.fr/IMG/pdf/Resume_Transversal_MHF_220eei_27mars08.pdf
- 12 Bron: www.oxfammagasinsdumonde.be
- 13 Bron: www.ethiquable.coop
- 14 Bronnen: www.candelaperu.net; www.ethiquable.coop; www.altereco.com
- 15 Bron: www.fairtrade.org.uk
- 16 Bron: Véronique Porot, Les artisans au Nord et au Sud, qui sont-ils ? (Handwerkers in het Noorden en het Zuiden, wie zijn ze?) Casestudy en getuigenis in België en Peru, Véronique Porot, Oxfam – Magasins du monde 2009. Deze publicatie is te raadplegen via: <http://www.oxfammagasinsdumonde.be/etude/publications/etudes/les-artisans-au-nord-et-au-sud-qui-sont-ils-etudes-de-cas-et-temoignages-en-belgique-et-au-perou/>
- 17 Eerlijk en solidair toerisme, Trade for Development Centre, BTC 2009, www.befaire.be
- 18 Bron: <http://pachamama.ciap.org> - Robins, N., & Roberts, S. (Eds. (2000). The reality of sustainable trade. International Institute for Environment and Development. Deze publicatie is te raadplegen via: <http://pubs.iied.org/pdfs/8861IIED.pdf>
- 19 Bron: Kara Gammell, The Telegraph, "Gold: you can now buy Fairtrade bullion and jewellery", 14 februari 2011 - Dit artikel is te lezen op: www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/investing/gold/8323260/Gold-you-can-now-buy-Fairtrade-bullion-and-jewellery.html
- 20 Bron: www.communitymining.org
- 21 Bron: ARM - FLO, "FLO and ARM create historic partnership for gold from artisanal and small scale miners by launching Fairtrade and Fairmined gold standards", 17 maart 2010. Dit artikel is te lezen op: http://www.fairtrade.org.uk/press_office/press_releases_and_statements/march_2010/flo_and_arm_create_historic_partnership_for_gold.aspx
- 22 Bron: www.communitymining.org
- 23 Bron: "Pérou : une entreprise minière 'éthique' vend de l'or équitable !" (Peru: een "'ethisch' mijnbouwbedrijf verkoopt eerlijk goud!) - Ekitinfo - 22 juli 2011. Dit artikel is te lezen op: www.ekitinfo.org/journal/perou-une-entreprise-mini%C3%A9re-ethique-vend-de-lor-%C3%A9quitable

TRADE FOR DEVELOPMENT CENTRE

Voor het **Trade for Development Centre**, een programma van het BTC (Belgisch Ontwikkelingsagentschap), kunnen eerlijke en duurzame handel hulpmiddelen zijn om de armoede te verminderen en de ontwikkeling te bevorderen. Het centrum wil de economische en sociale emancipatie van de kleine producenten uit het zuiden doorheen hun professionalisering en de toegang tot de markten, of deze nu lokaal, regionaal of internationaal zijn. Hiertoe hebben we de volgende activiteiten ontwikkeld:

> Steun aan producenten

Financieel ondersteuningsprogramma

Het Trade for Development Centre ondersteunt gemarginaliseerde producenten, micro en kleine ondernemingen, evenals projecten in de sociale economie die actief zijn in eerlijke en duurzame handel.

Het financiert verschillende activiteiten die toelaten om hun capaciteiten en hun toegang tot de markt te verhogen: creatie van nieuwe producten, introductie van kwaliteitscontrole, behalen van een certificering, opleidingen (beheer, marketing, ...), deelname aan commerciële beurzen,...

Ondersteuningsactiviteiten voor de commercialisering

Het TDC profileert zich als een expertisecentrum in 'marketing & sales' en als een organisatie die concrete ondersteuning verleent aan BTC-projecten die rechtstreeks of indirect te maken hebben met het op de markt brengen van consumentenproducten of diensten:

- Strategisch advies in business en marketing
- Marktinformatie en -analyse
- Coaching in marketing en sales

> Verspreiding van informatie en uitwisselingsplatform

Via de website, de nieuwsbrief en de verschillende publicaties, wil het Trade for Development Centre de consumenten, de overheid, de producenten en andere economische actoren, informatie bijbrengen die zo objectief mogelijk is over de verschillende labels en garantiesystemen voor eerlijke en duurzame handel. Het draagt ook bij tot de debatten rond een duurzaam beheer van de natuurlijke grondstoffen en rond handel met respect voor mens en milieu.

Het TDC neemt actief deel aan uitwisselingsplatformen die verschillende aandeelhouders bijeenbrengen, onder meer het Belgische steunplatform voor de privésector « *Entreprendre pour le développement* ».

> Sensibilisatie

Het Trade For Development Centre organiseert campagnes die consumenten, bedrijven en Belgische overheden sensibiliseren voor eerlijke en duurzame handel. De Week van de Fair Trade is de meest bekende actie.

BUILDING A FAIR WORLD

**BTC – BELGISCH ONTWIKKELINGSAGENTSCHAP
TRADE FOR DEVELOPMENT CENTRE**

**HOOGSTRAAT 147
1000 BRUXELLES
T +32 (0)2 505 19 35
WWW.BTCCTB.ORG
WWW.BEFAIR.BE**

**DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be**